

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА
ФІНАНСІВ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інженерного навчально-
наукового інституту ЗНУ

_____
(підпис) Н.Г.Метеленко
(ініціали та прізвище)

«_____» _____ 202__

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти

спеціальності 153 «Мікро- та наносистемна техніка»

(шифр та назва спеціальності)

освітньо-професійна програма Мікро- та наносистемна техніка

(назва)

Укладач: Рекотов П.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри інформаційної
економіки, підприємництва та фінансів

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри інформаційної
економіки, підприємництва та фінансів
Протокол № _____ від “___” _____ 202__ р.
Завідувач кафедри _____

_____
(підпис) В.Глушечевський
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
інженерного навчально-наукового
інституту ЗНУ
Протокол № _____ від “___” _____ 202__ р.

Голова науково-методичної ради
інженерного навчально-наукового
інституту ЗНУ

_____
(підпис) Т.А. Шарапова
(ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

_____
(підпис) _____
(ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Бакалаврський	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін загальної підготовки	
	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		3 -й	3 -й
	Змістових модулів – 4	Лекції	
		14 год	4 год.
	Кількість поточних контрольних заходів – 15	Практичні	
		14 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		62 год.	82 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Права і свободи людини і громадянина України» є забезпечення умов для формування елементів правової культури, правових орієнтирів та правомірної поведінки здобувачів вищої освіти, розширення розуміння ними ролі і призначення держави і права в житті суспільства, формування базових знань з основ теорії держави і права та провідних галузей права (конституційного, адміністративного, цивільного, фінансового, трудового, сімейного та ін.) і в разі потреби готовності коректно застосувати отримані знання у практичній діяльності.

Основними **завданнями** курсу є:

- надання здобувачам вищої освіти систематичних знань з юридичних наук у обсязі певного правового мінімуму;
- поглиблення знань здобувачів вищої освіти з основ теорії держави і права та основних його галузей;
- засвоєння основ прав і свобод людини і громадянина України;
- формування правової культури;
- виховання глибокої поваги до Конституції та інших законодавчих актів, нетерпимості до порушень законності та правопорядку;
- формування активної громадянської позиції.

У результаті вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні досягти таких компетентностей:

Заплановані робочою програмою компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p style="text-align: center;">Загальні компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. – Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов’язків. – Навички міжособистісної взаємодії. – Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства. 	<p style="text-align: center;">Методи:</p> <p>Наочні методи (схеми). Словесні методи (лекція, пояснення, робота з підручником). Практичні методи (творчі завдання, задачі). Логічні методи (індуктивні, дедуктивні, створення проблемної ситуації). Проблемно-пошукові методи (репродуктивні). Метод формування пізнавального інтересу (навчальна дискусія). Дослідницький (індивідуальне дослідне завдання).</p> <p>Методи контролю і самоконтролю (усний, письмовий, програмований). Контрольні заходи: теоретичне тестування за змістовими модулями.</p>

Міждисциплінарні зв’язки. Навчальна дисципліна «Права і свободи людини і громадянина України» є необхідною складовою у компетентнісному підході до підготовки фахівців різних спеціальностей і її вивчення пов’язане зі знанням соціально-гуманітарних і природничо-наукових дисциплін «Історія України», «Українська мова професійного спрямування», «Психологія», «Філософія», «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці» та ін.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи теорії держави та права. Основи публічного права України.

Змістовий модуль 1. Основи теорії держави та права.

Тема 1. Основи теорії держави.

Основні закономірності виникнення держави; первісне суспільство; економічні та соціальні причини виникнення держави; сутність держави; характерні ознаки держави; механізм та апарат держави; функції держави; форми держави; правова держава; громадянське суспільство.

Тема 2. Основи теорії права.

Соціальні норми; місце і роль права в системі соціальних норм; поняття права; принципи права, функції права; внутрішня і зовнішня форми права; норма права; галузь права; інститут права; джерела права; поняття та елементи правовідносин; юридичні факти: поняття та види.

Змістовий модуль 2. Основи публічного права України.

Тема 3. Основи конституційного права України.

Конституційне право як провідна галузь національного права України, джерела конституційного права, загальні засади демократичного ладу в Україні, народовладдя в Україні та форми його здійснення, поняття та види референдумів, виборче право та законодавство, виборча система в Україні, поняття територіального устрою України, конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим, громадянство України як інститут конституційного права; права, свободи та обов'язки громадян України та гарантія їх дотримання; загальна характеристика Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні, судової влади; порядок внесення змін і введення в дію Конституції України

Тема 4. Основи адміністративного права України.

Предмет і метод адміністративного права України, джерела адміністративного права України, державне управління, державна служба, адміністративні норми та адміністративні правовідносини, адміністративна відповідальність, види адміністративних стягнень, порядок адміністративного провадження у справах, органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Розділ 2. Основи приватного права України.

Змістовий модуль 3. Основи приватного права України.

Тема 5. Основи цивільного права України.

Поняття, предмет та система цивільного права України; джерела цивільного права України; поняття цивільних правовідносин; правочини; суб'єкти та об'єкти в цивільному праві; право власності; творча діяльність; інтелектуальна власність; характеристика зобов'язального права; договір купівлі-продажу; договір міну; найм (оренда); прокат; позичка; поняття спадкового права; спадкування за заповітом; спадкування за законом.

Тема 6. Основи трудового права України.

Поняття, предмет і система трудового права; джерела трудового права; основні принципи трудового права; система суб'єктів трудового права; загальна характеристика трудових правовідносин; сутність колективних договорів, правова організація працевлаштування; поняття, умови укладення, форма, строк і види трудового договору; робочий час та час відпочинку; оплата праці; трудова дисципліна; матеріальна відповідальність сторін трудового договору; правове забезпечення охорони праці; порядок вирішення трудових спорів; поняття та види пенсій і допомог.

Змістовий модуль 4. Основи сімейного права.

Тема 7. Основи сімейного права України.

Поняття, предмет і система сімейного права України; джерела сімейного права України; сімейні правовідносини; поняття сім'ї, шлюб за сімейним законодавством; заручини; шлюбний договір; права та обов'язки подружжя; права та обов'язки батьків та дітей; усиновлення, опіка, піклування, патронат.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/дф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8/4	4	2	4	2	7	11	13	3	16
2	15	8/4	4	2	4	2	7	15	13	3	16
3	15	8/0	4	0	4	0	7	11	13	3	16
4	15	4/0	2	0	2	0	11	15	9	3	12
Усього за змістові модулі	60	28/8	14	4	14	4	32	52	48	12	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30						30	30			40
Загалом	90								100		

5. Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

змістового модуля		ГОДИН	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Тема 1. Основи теорії держави	4	1
1	Тема 2. Основи теорії права	4	1
2	Тема 3. Основи конституційного права України	4	2
2	Тема 4. Основи адміністративного права України	4	
3	Тема 5. Основи цивільного права України	4	
3	Тема 6. Основи трудового права України	4	
4	Тема 7. Основи сімейного права України	4	
Разом		28	4

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Тема 1. Основи теорії держави.	2	1
1	Тема 2. Основи теорії права	2	1
2	Тема 3. Основи конституційного права України	2	2
2	Тема 4. Основи адміністративного права України	2	
3	Тема 5. Основи цивільного права України	2	
3	Тема 6. Основи трудового права України	2	
4	Тема 7. Основи сімейного права України	2	
Разом		14	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів.

№ змістового модуля (ЗМ)	Вид поточного контрольного заходу (ПКЗ)	Зміст поточного контрольного заходу (ПКЗ)	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання (ТЗ)	Питання для підготовки: Влада та соціальні норми у первісному суспільстві. Історичні умови зародження держави і права. Поняття, ознаки та соціальна сутність держави. Відмінність держави від інших організацій (установ) суспільства. Поняття та структура форми держави (форма правління, форма державно-територіального устрою, державно-правові режими). Державний устрій України, загальна характеристика. Функції та апарат держави. Державні органи (поняття, ознаки та класифікація). Поняття та основи ознаки правової держави. Проблеми та шляхи формування правової держави в Україні..	Термінологічний диктант – 1 бал, обговорення питань планів практичних занять, виконання завдань самостійної роботи- 3 бали.	4
	Теоретичне	Питання для підготовки: Право в системі нормативного регулювання суспільних	Термінологічний диктант – 1 бал, обговорення питань планів	4

	завдання (ТЗ)	відносин. Поняття, ознаки, функції та зміст права. Право і технічні норми, їх співвідношення. Право та мораль. Форми (джерела), норми права (поняття, ознаки, структура, класифікація). Система права та система законодавства. Правовідносини: поняття, види, склад та зміст. Суб'єкти та об'єкти правовідносин, їх види. Юридичні факти. Правомірне поведінка, правопорушення і юридична відповідальність. Причини правопорушень і шляхи їх усунення. Правосвідомість та правова культура. Правовий нігілізм. Законність, правопорядок та дисципліна.	практичних занять, виконання завдань самостійної роботи- 3 бали.	
	Теоретичне завдання (ТЗ)	Тестування	Тестові питання оцінюються: «правильно»/«неправильно». Кількість питань – 25. – 0-20% - 1 бал; – 21-40% - 2 бали; – 41-60% - 3 бали; – 61-80% - 3 бали; – 81-100% - 5 балів.	5
	Практичне завдання (ПЗ)	Індивідуальне письмове завдання (ПЗ) – есе.	– відповідність змісту темі есе - 0,5 бали; – самостійність виконання роботи - 0,5 бали; – наявність у тексті авторської позиції з обраної теми - 1 бал; – уміле використання прийомів порівняння й узагальнення - 0,5 бали; – дотримання есеїстичного стилю, лексичних і граматичних норм літературної мови - 0,5 бали;	3
Усього за ЗМ 1	4			16
2	Теоретичне завдання (ТЗ)	Питання для підготовки: Конституційне право України: поняття, предмет, метод, джерела. Загальні засади конституційного ладу України. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні: а) громадянство в Україні. Система прав і свобод людини і громадянина в Україні; б) конституційні гарантії прав і свобод людини і громадянина. Основні обов'язки громадян. 3. Конституційний статус органів влади в Україні: а) законодавча влада та законодавчий процес в Україні; конституційний статус Президента України; б) конституційний статус органів виконавчої влади в Україні; в) судова влада в Україні. Місце Конституційного Суду в системі органів державної влади; г) поняття і принципи місцевого самоврядування. Функції і повноваження органів місцевого	Термінологічний диктант – 1 бал, обговорення питань планів практичних занять, виконання завдань самостійної роботи- 3 бали.	4

		самоврядування.		
	Теоретичн е завдання (ТЗ)	Питання для підготовки: Адміністративне право – поняття, предмет, метод правового регулювання та джерела адміністративного права. Адміністративні правовідносини. Адміністративні правопорушення. Адміністративна відповідальність.	Термінологічний диктант – 1 бал, обговорення питань планів практичних занять, виконання завдань самостійної роботи- 3 бали.	4
	Теоретичн е завдання (ТЗ)	Тестування	Тестові питання оцінюються: «правильно»/«неправильно». Кіль кість питань – 25. – 0-20% - 1 бал; – 21-40% - 2 бали; – 41-60% - 3 бали; – 61-80% - 3 бали; – 81-100% - 5 балів.	5
	Прак тичне завдання (ПЗ)	Індивідуальне письмове завдання (ПЗ) – есе.	– відповідність змісту темі есе - 0,5 бали; – самостійність виконання роботи - 0,5 бали; – наявність у тексті авторської позиції з обраної теми - 1 бал; – уміле використання прийомів порівняння й узагальнення - 0,5 бали; – дотримання есеїстичного стилю, лексичних і граматичних норм літературної мови - 0,5 бали;	3
Усього за ЗМ 2		4		16
3	Теоретичн е завдання (ТЗ)	Питання для підготовки: Поняття, предмет, функції і джерела трудового права. Загальна характеристика Кодексу законів про працю. Колективний і трудоий договори. Поняття, сторони, зміст, порядок укладання та види трудоих договорів. Підстави та порядок припинення трудового договору. Поняття і види робочого часу і часу відпочинку. Трудова дисципліна. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність. Індивідуальні й колективні трудові спори.	Термінологічний диктант – 1 бал, обговорення питань планів практичних занять, виконання завдань самостійної роботи- 3 бали..	4
	Теоретичн е завдання (ТЗ)	Питання для підготовки: Поняття, предмет, метод, функції і джерела цивільного права України. Поняття, склад, види та особливості цивільних правовідносин. Юридичні факти в цивільному праві. Суб'єкти, об'єкти та зміст цивільних правовідносин. Правочини та їх види. Зобов'язальне право та договірні відносини. Спадкове право.	Термінологічний диктант – 1 бал, обговорення питань планів практичних занять, виконання завдань самостійної роботи- 3 бали.	4
	Теоретичн е завдання (ТЗ)	Тестування	Тестові питання оцінюються: «правильно»/«неправильно». Кіль кість питань – 25. – 0-20% - 1 бал; – 21-40% - 2 бали; – 41-60% - 3 бали; – 61-80% - 3 бали; – 81-100% - 5 балів.	5

	Прак тичне завдання (ПЗ)	Індивідуальне письмове завдання (ППЗ) – есе.	– відповідність змісту темі есе - 0,5 бали; – самостійність виконання роботи - 0,5 бали; – наявність у тексті авторської позиції з обраної теми - 1 бал; – уміле використання прийомів порівняння й узагальнення - 0,5 бали; – дотримання есеїстичного стилю, лексичних і граматичних норм літературної мови - 0,5 бали;	3
Усього за ЗМ 3	4			16
4	Теоретичн е завдання (ТЗ)	Питання для підготовки: Поняття, предмет, принципи, джерела та система сімейного права. Сімейні правовідносини. Поняття, умови, порядок укладення та припинення шлюбу. Особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя. Шлюбний договір. Права та обов'язки батьків і дітей. Аліментні зобов'язання батьків і дітей. Усиновлення. Опіка та піклування. Патронат над дітьми.	Термінологічний диктант – 1 бал, обговорення питань планів практичних занять, виконання завдань самостійної роботи- 3 бали.	4
	Теоретичн е завдання (ТЗ)	Тестування	Тестові питання оцінюються: «правильно»/«неправильно». Кіль кість питань – 25. – 0-20% - 1 бал; – 21-40% - 2 бали; – 41-60% - 3 бали; – 61-80% - 4 бали; – 81-100% - 5 балів.	5
	Прак тичне завдання (ПЗ)	Індивідуальне письмове завдання (ППЗ) – есе.	– відповідність змісту темі есе - 0,5 бали; – самостійність виконання роботи - 0,5 бали; – наявність у тексті авторської позиції з обраної теми - 1 бал; – уміле використання прийомів порівняння й узагальнення - 0,5 бали; – дотримання есеїстичного стилю, лексичних і граматичних норм літературної мови - 0,5 бали;	3
Усього за ЗМ 4	3			12
Усього за змістові модулі	15			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Фор ма	Види підсумкових контрольни х заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усьо го балів
1	2	3	4	5

Залік	Залік у тестовій формі через платформу Moodle.	Питання для підготовки за навчальним матеріалом змістових модулів 1-4. Тестування передбачає обмеження у часі (50 хв).	50 тестових питань оцінюються: правильно/неправильно. Правильна відповідь оцінюється у 0,5 бали)	25
ІДЗ	Індивідуальне дослідницьке завдання	Захист індивідуального дослідницького завдання (тези доповіді на конференції)	<ul style="list-style-type: none"> – актуальність та складність теми дослідження – 1,5 бали; – наукове та практичне значення роботи – 1,5 бали; – повнота викладення матеріалів – 1,5 бали; – обґрунтованість і достовірність положень і висновків – 1,5 бали; – самостійність і творчий характер – 1,5 бали; – чіткість, логічність, лаконізм викладення матеріалу – 1,5 бали; – вільне володіння матеріалом – 1,5 бали; – використання наукової термінології – 1,5 бали; – культуру мовлення під час виступу – 1,5 бали; – активність участі у дискусії – 1,5 бали; 	15
Усього				40

Для допуску до складання заліку студент повинен набрати протягом семестру мінімум **35 балів**.

9. Рекомендована література

Нормативна:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Прийнятий 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до №51. С. 1122.
3. Кодекс законів України про працю: Затверджений Законом України від 10 грудня 1971 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1971. Додаток до № 50. С. 375.
4. Кримінальний кодекс України. Прийнятий 5 квітня 2001р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №25–26. С. 131.
5. Сімейний кодекс України. Затверджений Законом України від 10 січня 2002 року *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21 – 22. С. 135.
6. Цивільний кодекс України. Затверджений Законом України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40 - 44. Ст. 356.
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. С.256.
8. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27лютого 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. С. 222.

9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. С.170.

10. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. С. 385.

Основна:

1. Правознавство: підручник / ред. О. В. Дзера ; М-во освіти і науки України. - 12-те вид., перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 632 с.

2. Правознавство : підручник / В.Д.Гапотій, О.Г.Мінкова, О.В.Печерський. Мелітополь: Вид. МДПУ ім.. Б.Хмельницького, 2015. 893 с.

3. Правознавство : Підручник. Одеса : Атлант, 2015. 554 с.

4. Правознавство : навчальний посібник / А.А. Герц, С.Й Кравчук. Київ : Видавничий дім «КОНДОР», 2018. 280 с.

5. Рекотов П. В. Правознавство : метод. рек. до практ. занять для здобувачів ступеня вищ. освіти бакалавра всіх спец. ден. та заоч. форм здобуття освіти. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 49 с.

Додаткова

1. Львов В. Є. Правознавство : навч.-метод. посіб. для студентів ЗДІА ден. та заоч. форм навчання. Запоріжжя : ЗДІА, 2009. 138 с.

2. Бут В. В. Фінансове право Ч. 1: навч.-метод. посіб. для бакалаврів ЗДІА спец. 6.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)". Запоріжжя : ЗДІА, 2012.

3. Правознавство: Методичні вказівки до виконання контрол. робіт та самост. Роботи для студентів ЗДІА всіх спец. ден. та заоч. форм навчання / укл. П. В. Рекотов. Запоріжжя : ЗДІА, 2014. 44 с.

4. Правознавство: метод. вказівки до виконання тест. завдань для поточ. контролю знань студентів ЗДІА всіх спец. ден. та заоч. форм навчання / укл. П. В. Рекотов. Запоріжжя : ЗДІА, 2016 62 с.

5. Рекотов П. В. Правознавство : метод. рек. до самост. роботи для здобувачів ступеня вищ. освіти бакалавра всіх спец. ден. та заоч. форм здобуття освіти. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 49 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України URL:<http://rada.gov.ua>.

2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

3. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/ua>

4. Офіційний сайт Вищого господарського суду України. URL: <http://vgsu.arbitr.gov.ua>

5. Офіційний сайт Верховного суду України. URL: <http://www.scourt.gov.ua>

6. Офіційний сайт Вищого адміністративного суду України. URL: <http://www.vasu.gov.ua>

7. Офіційний сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ. URL: <http://sc.gov.ua>

8. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадсько. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

9. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: <http://ccu.gov.ua>

10. Vuzlib. Економико-правовая библиотека. URL: <http://vuzlib.net>.
11. Юридичні послуги Online. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yurist-online.com>.
12. Радник. Український юридичний портал. URL: <http://radnuk.info>.
13. Правознавець. Електронна бібліотека юридичної літератури. URL: <http://pravoznavec.com.ua>
14. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua>
15. Офіційний веб-сайт Президента України. URL: <http://president.gov.ua>